

STANOVISKO VLÁDY

k návrhu poslanců Víta Rakušana, Jana Farského, Petra Gazdíka, Věry Kovářové, Jany Krutákové a Petra Pávka na vydání zákona na vydání zákona o jednorázovém mimořádném rodičovském příspěvku (sněmovní tisk č. 1006)

Vláda na své schůzi dne 12. října 2020 projednala a posoudila návrh na vydání zákona o jednorázovém mimořádném rodičovském příspěvku a zaujala k tomuto návrhu **nesouhlasné stanovisko**, a to zejména z těchto důvodů:

1. Ve svém Programovém prohlášení se vláda přihlásila v oblasti sociální politiky ke snaze zaměřit se na zlepšení podmínek pro život těch skupin obyvatel, kteří se dlouhodobě ne vlastní vinou pohybují na hranici chudoby nebo v její blízkosti, nebo osob, které se přechodně ocitly v nepříznivé sociální situaci, přičemž však zdůraznila směřování k zajištění individuální účinné pomoci potřebným. Předložený návrh zákona, který předpokládá přiznání nároku na vyplacení mimořádného rodičovského příspěvku bez individuálního posuzování potřebnosti oprávněných osob a bez zohlednění počtu nezaopatřených dětí, o které potenciální příjemce mimořádného rodičovského příspěvku pečují, se shora citovaným záměrem vlády koliduje.
2. Vláda upozorňuje, že předložený návrh zákona neupravuje určitě okruh osob, kterým má založit nárok na mimořádný rodičovský příspěvek. Předkladatelé ve zvláštní části důvodové zprávy uvádějí, že potenciálními příjemci mimořádného rodičovského příspěvku budou dvě kategorie rodičů, a to osamělí rodiče, kteří alespoň část rozhodného období celodenně a řádně pečovali o nezaopatřené dítě, a dále rodiče, kteří alespoň po část rozhodného období pobírali rodičovský příspěvek. V rozporu s tím však výčet upravující okruh oprávněných osob v § 2 odst. 1 návrhu zákona není legislativně technicky formulován jako výčet alternativní, ale jako výčet kumulativní. Oprávněnými osobami by se tak stali toliko osamělí rodiče, kteří alespoň po část rozhodného období osobně celodenně a řádně pečovali o nezaopatřené dítě a zároveň alespoň po část rozhodného období pobírali rodičovský příspěvek. Dále vláda upozorňuje, že ačkoliv předkladatelé v důvodové zprávě opakovaně zdůrazňují, že cílem návrhu je pomoc rodičům s malými dětmi, předložený návrh zákona přiznává postavení oprávněné osoby výslovně osamělému rodiči, který alespoň po část rozhodného období osobně

celodenně a řádně pečoval o nezaopatřené dítě podle zákona o státní sociální podpoře, kterým však může být osoba až do věku 26 let. Pojem celodenní osobní a řádné péče o nezaopatřené dítě je v platné právní úpravě vztažen k péči o děti předškolního věku, nikoliv však již například k péči o žáky a studenty dalších škol, například vysokých. Návrh též nezohledňuje, že podmínky nároku na mimořádný rodičovský příspěvek by podle něj mohlo splnit více osob při péči o totéž dítě, například při střídavé péči. Návrh nezohledňuje skutečnost, že rodičovský příspěvek se vyplácí po uplynutí měsíce, za který náleží. Z návrhu není zřejmé, zda nárok má vzniknout osobě, které byl v rozhodném období alespoň jednou vyplacen rodičovský příspěvek na základě trvajících nároku, nebo zda postačí, že jí byl rodičovský příspěvek v rozhodném období alespoň jednou vyplacen, byť nárok již zanikl. Vláda má s ohledem na uvedené za to, že navrhované vymezení okruhu oprávněných osob by založilo zásadní aplikační problémy.

3. Vláda se nemůže ztotožnit s tvrzením předkladatelů obsaženým v obecné části důvodové zprávy, že návrh je v souladu s předpisy EU, judikaturou Soudního dvora EU a s obecnými právními zásadami práva EU. Předložený návrh zákona je neaplikovatelný a terminologicky nepřesný, když odkazuje například na již neplatné nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství. Výjimky z podmínky trvalého pobytu v § 2 odst. 3 návrhu jsou upraveny, jakoby se jednalo o sociální výhodu pro oprávněné osoby podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie. Navržený mimořádný rodičovský příspěvek se však blíží rodičovskému příspěvku a měl by být chápán jako dávka podléhající koordinačním pravidlům sociálního zabezpečení podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a souvisejících přímo použitelných předpisů EU a měl by být případně přiznán stejnému okruhu osob, jako je přiznán rodičovský příspěvek podle zákona o státní sociální podpoře.
4. S ohledem na výše uvedené nejasné vymezení okruhu oprávněných osob vláda nepovažuje za vypovídající údaj o odhadovaném finančním dopadu předloženého návrhu zákona na státní rozpočet, který předkladatelé v důvodové zprávě vyčíslili na nejvýše 3 mld. Kč, přičemž dále v rámci odhadovaných finančních dopadů návrhu nezohlednili náklady vykonavatelů veřejné správy na administraci navrhovaného mimořádného rodičovského příspěvku. Vláda upozorňuje, že státní rozpočet na rok 2020, ani po provedených novelách, s takovým mimořádným výdajem nepočítá a předkladatelé neuvádějí, jakým způsobem by mělo být zajištěno jeho finanční krytí,

aniž by musel být dále navyšován státní dluh.

5. V neposlední řadě vláda upozorňuje, že návrh je zatížen legislativně technickými nedostatky a že navrhovaná patnáctidenní legisvakanční doba se jeví jako nepřiměřeně krátká s ohledem na nutnost zajištění podmínek k administraci žádostí o mimořádný rodičovský příspěvek a nezbytnou úpravu informačních systémů veřejné správy.